

**СХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ
ФАКУЛЬТЕТ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ**

КАФЕДРА КУЛЬТУРОЛОГІЇ

СИЛАБУС

ЕСТЕТИКА І КУЛЬТУРОЛОГІЯ МИСТЕЦТВА

Ступінь вищої освіти:	перший (бакалаврський)
Галузь знань:	03 Гуманітарні науки
Спеціальність:	034 Культурологія
Освітньо-професійна програма:	Культурологія
Освітня кваліфікація:	Бакалавр культурології
Професійна кваліфікація:	Фахівець з аналітики культури та креативних індустрій

ЗАТВЕРДЖЕНО

Протокол

засідання кафедри культурології

№ 1 від «3» вересня 2020 р.

ЛУЦЬК – 2020

I. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	Галузь знань: 03 Гуманітарні науки Спеціальність: 034 Культурологія Освітня програма: Культурологія Освітній рівень: Бакалавр	Нормативна
Кількість годин / кредитів 150/5		Рік навчання – 3 курс
		Семестр - 6 семестр
		Лекції – 38 год.
ІНДЗ: є		Практичні (семінарські) – 38 год.
		Самостійна робота - 64 год.
		Консультації - 10 год.
	Форма контролю: екзамен	
Мова навчання		Українська

II. Інформація про викладача

Прізвище, ім'я та по батькові: **Столярчук Наталія Миколаївна**
 Науковий ступінь: **кандидат філософських наук**
 Вчене звання: **доцент**
 Посада: **доцент кафедри культурології**
 Контактна інформація: моб. тел. 097 2582490 ел. адреса: nat.ka@meta.ua
 Дні занять: весняний семестр
 З розкладом можна ознайомитись на офіційному сайті СНУ ім.Лесі Українки, зокрема за посиланням
<https://vnu.edu.ua/uk/articles/testoviy-dostup-case-files-collection>

III. Опис дисципліни

- Анотація курсу.** Навчальний курс «Естетика та культурологія мистецтва» є складовою циклу дисциплін професійної підготовки бакалаврів культурології. Знання ключових положень і категорій естетики у комплексі з іншими загальними і спеціальними компетенціями дадуть можливість сформувати актуальну сьогодні професійну кваліфікацію «Фахівця з аналітики культури та креативних індустрій». Програма курсу передбачає вивчення сучасних наукових теорій про сутність і специфіку естетичного та художнього, а саме: становлення естетики як науки, сутність і зміст естетичної діяльності, про структуру естетичної свідомості, головні естетичні категорії, сутність і специфіку мистецтва, універсальні закони художньої творчості, місце і роль мистецтва в структурі людської життєдіяльності, історичну еволюцію мистецтва в системі культури, значення мистецтва в сучасному соціокультурному просторі. Сучасна естетика, виступаючи метатеорією мистецтва, визначає шляхи формування людської духовно-чуттєвої культури.

Зміст дисципліни. Змістовий модуль 1. Естетичне відношення людини до світу як об'єкт філософської рефлексії. Поняття естетичного: етимологія та семантика. Естетичне як духовно-чуттєве. Специфіка естетичного осягнення світу. Виразальні

потенції естетичного. Онтологічний та аксіологічний виміри естетичного. Естетична сфера та її межі. Багатоаспектність естетичної активності людини. Проблемне поле естетики. Предмет та завдання курсу. Естетика в системі гуманітарного знання та в структурі міжпредметних зв'язків.

Гене́за та історичний розвиток естетичної проблематики в межах космології, натурфілософії, онтології, теології, художньої практики (античність, Середньовіччя, Відродження). Естетична теорія як органічна складова філософських концепцій Нового часу. Становлення естетики як філософської дисципліни. Модифікації предмету естетики та диференціація естетичних концепцій у новітню епоху. Класична і посткласична естетика. Естетична проблематика у філософії постмодерну.

Предметно-практична діяльність і розвиток творчих здібностей людини. Творчий потенціал людської праці. Естетичний аспект формотворення. Форма як єдність внутрішнього і зовнішнього. Впорядкованість, довершеність та досконалість форми як естетичні якості. Єдність утилітарного та естетичного в ранніх формах культури. Естетичний компонент ремісничої праці. Творча і репродуктивна функції в сучасному виробництві. Дизайн як різновид естетичної діяльності у виробничій сфері. Людська особистість як естетичний феномен. Естетичний зміст тілесності. Ерос і Танатос. Індивідуальний стиль і мода. Естетичні форми суспільного зв'язку (свято, ритуал, етикет, обряд, літургія, маніфестація, карнавал). Природа в структурі естетичної діяльності. Естетична діяльність і мистецтво.

Естетичне як родова ознака людини. Аналіз факторів, які визначають розвиток естетичної свідомості. Структурні компоненти естетичної свідомості. Специфіка естетичних емоцій та почуттів. Естетичний смак: діалектика об'єктивного і суб'єктивного. Проблема естетичного ідеалу. Діалектичний характер протиріччя між ідеалом і дійсністю. Ідеал як духовний орієнтир, що опосередковує естетичне ставлення людини до світу. Естетичні погляди та теорії (канонічний, нормативний та загальнотеоретичний рівні).

Поняття «естетична категорія» та його специфіка. Смысловое поле естетичного досвіду людини. Естетичні категорії як духовні моделі естетичної практики. Принципи систематизації естетичних категорій. «Естетичне» як метакатегорія естетики. Категорія “прекрасне” та “краса”. Історична та соціо-культурна обумовленість концепцій прекрасного. Теорія абсолютної краси у Платона. Арістотель про критерії прекрасного. Прекрасне як духовно-моральнісне в епоху Середньовіччя. Суб'єктивізація уявлень про красу в епоху Нового часу. Ідеї інфернальної краси у романтиків. Прекрасне та потворне. Естетизація потворного у новітній культурі. Піднесене та низьке. Категорії «трагічне» і «комічне». Різновиди комічного: гумор, сатира, сарказм, іронія, гротеск.

Змістовий модуль 2. Культурологічний аналіз мистецтва та художньої творчості. Співвіднесення понять естетичне та художнє. Мистецтво як естетичний феномен. Методологічні основи аналізу мистецтва. Специфіка естетичного підходу до вивчення мистецтва. Відображувальна сутність мистецтва. Категорія мімесісу. Поняття вираження, зображення, репрезентації. Художній образ і естетичні перетворення в мистецтві. Образ як синтез ідеального смислу і знаково-предметної форми. Художність як родова ознака мистецтва та як міра естетичної досконалості твору. Діалектика змісту і форми художнього твору. Метафора, символ, алегорія як художні засоби естетичної виразності.

Мистецтво в структурі людської життєдіяльності. Непрямий характер зв'язку художнього і соціального. Соціальні фактори розвитку художньої культури. Вплив мистецтва на соціальні процеси. Мистецтво і політика. Проблема творчої свободи. Свобода і несвобода в мистецтві. Природа соціальних функцій мистецтва та їх історична динаміка. Поліфункціональність мистецтва. Проблема сприйняття мистецтва. Об'єктивні та суб'єктивні передумови зміни ціннісних орієнтирів у соціальному сприйнятті мистецтва.

Структура духовної культури і місце в ній мистецтва. Культуротворчий потенціал художньої творчості. Мистецтво як репрезентація світовідношення та символічний код культури. залежність мистецтва від пануючої картини світу, типу та характеру культури. Актуальний вид мистецтва в історії культури. Мистецтво і ціннісні форми свідомості. Нередукованість художнього змісту. Мистецтво і мораль. Принцип калокагатії. Мистецтво і наука. Прогностична функція мистецтва. Проблема взаємозв'язку мистецтва і релігії. Специфіка культового мистецтва. Мистецтво і філософія.

Проблеми сутності мистецтва в класичній філософії.

Природа мистецтва в неоплатонізмі та християнському богослів'ї Середньовіччя.

Метафізика мистецтва в ідеалістичних системах Нового Часу.

Проблеми онтологічності мистецтва в філософських концепціях кінця XIX- першої половини XX ст. Специфіка герменевтичного і структуралістичного аналізу мистецтва.

Рушійні сили і закономірності розвитку мистецтва в просторі і часі. Принципи діахронічного і синхронічного розвитку художньої культури. процеси диференціації та інтеграції різновидів художньої творчості. Поняття художньо-історичного циклу. Теорія художнього стилю. Історичні стилі мистецтва. видові та жанрові модифікації мистецтва. Діалектика етнічного, національного і загальнолюдського в мистецтві. Історичні закономірності художнього розвитку. Діалектика традиції і новації в мистецтві. Проблема періодизації розвитку мистецтва.

Семіотика як універсальна теорія знаків і знакових систем. Знакові аспекти художнього тексту і художнього сприйняття. Різновиди класифікації знаків. Предметне, смислове та експресивне значення знаку. Проблема неадекватності знакового вираження. протистояння автора і художньої мови. Художній образ як система предметних значень і смислів. Знакова структура художнього тексту як система художніх висловлювань. Співвідношення плану змісту і плану вираження. Семіотика вербальних мистецтв. Принципи семіотичного аналізу творів образотворчого мистецтва.

Творчість як філософсько-естетична категорія. Роль усвідомлених і неусвідомлених мотивів творчості. Переживання і його творче відтворення. Специфіка творчого процесу в мистецтві. Філософсько-психологічні концепції художньої творчості (З. Фройд, К.-Г. Юнг, Л. Виготський). Фактори становлення і розвитку художніх здібностей. Поняття творча обдарованість, талант і художня геніальність. Роль творчої уяви, фантазії, інтуїції. Діалектика раціонального та ірраціонального у творчому процесі. Художня творчість як теургія (В. Соловйов, М. Бердяєв).

2. **Пререквізити.** Вивчення курсу передбачає використання знань, набутих із таких навчальних дисциплін як «Основи культурології», «Філософія», «Українська культура в європейському контексті», «Соціокультурний розвиток людства» тощо.
3. **Мета і завдання навчальної дисципліни.** Метою викладання навчальної дисципліни «Естетика та культурологія мистецтва» є формування естетично розвиненої особистості, яка опанувала основи естетичної теорії та практики, засвоїла критерії культурологічного аналізу та естетичного оцінювання соціокультурної дійсності та мистецтва. Предметом вивчення навчальної дисципліни є чуттєво-духовне ставлення людини до дійсності (сприйняття, переживання, оцінювання), а також закономірності художньо-образного відображення світу. У процесі реалізації поставленої мети виконуються наступні **завдання:** визначити історичні етапи становлення естетичної проблематики; проаналізувати формальні та змістовні особливості естетичних теорій; виокремити провідні філософсько-естетичні концепції мистецтва та художньої творчості; з'ясувати особливості сучасних підходів до розвитку естетичної проблематики; визначити категоріальний апарат естетики; розкрити особливості концептуальної репрезентації в

сучасних мистецтвах; розвинути навички естетичної оцінки та художньо-естетичної комунікації.

4. Компетенції. Впродовж вивчення навчальної дисципліни у студентів формуються наступні професійні загальні компетенції (ЗК).

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 4. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 6. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

ЗК 7. Здатність працювати автономно.

ЗК 12. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Фахові компетенції (ФК)

ФК 1. Здатність презентувати результати професійної діяльності в усній та письмовій формі, надавати відповідну аргументацію.

ФК 2. Здатність визначати ступінь цінності та унікальності об'єктів культури у українському та міжнародному контекстах.

ФК 3. Здатність критично аналізувати культурні явища та процеси з використанням загальнонаукових та спеціальних наукових методів;

ФК 4. Здатність розуміти та інтерпретувати джерела культури (писемні, речові, візуальні) з урахуванням різних контекстів (історичного, соціального, антропологічного, політичного, релігійного, екологічного тощо).

ФК5. Здатність використовувати різноманітні джерела інформації та методологічний апарат культурології для виявлення, аналізу культурних потреб суспільства.

ФК 9. Здатність оцінювати матеріальну та духовну цінність об'єкта культурної спадщини різних історичних періодів та географічних ареалів.

А також досягаються визначені програмні результати навчання (ПРН):

ПРН1. Мати навички критичного мислення, викладати у зрозумілий спосіб власні думки, здійснювати їх аргументацію.

ПРН 2. Аналізувати, коментувати, узагальнювати наукові та аналітичні тексти культурологічного характеру.

ПРН 6. Виявляти, перевіряти та узагальнювати інформацію щодо різноманітних контекстів культурної практики, визначати ступінь їх актуальності із застосуванням релевантних джерел, інформаційних, комунікативних засобів та візуальних технологій.

ПРН 8. Інтерпретувати культурні джерела (речові, друковані, візуальні, художні) з використанням спеціальної літератури та визначених методик, аргументовано викладати умовиводи щодо їх змісту.

ПРН 10. Розпізнавати та класифікувати різні типи культурних продуктів, визначати їх якісні характеристики на основі комплексного аналізу.

ПРН 11. Здійснювати експертну оцінку культурних об'єктів за заданими критеріями та надавати рекомендації щодо їх соціальної актуалізації.

У контексті формування вищезазначених професійних компетентностей, студенти будуть обізнані у таких питаннях:

- історичні етапи становлення естетичної проблематики;
- формальні та змістовні особливості естетичних теорій;

- провідні філософсько-естетичні концепції мистецтва та художньої творчості; особливості сучасних підходів до розвитку естетичної проблематики;
- володіти понятійним апаратом естетики;
- розуміти семантику художніх образів, адекватно сприймати їх естетичні якості;
- визначати особливості концептуальної репрезентації в сучасних мистецтвах;
- володіти доступними навичками естетичної оцінки та художньо-естетичної комунікації.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	Усього	у тому числі					
		Лек.	Практ. (Семін.)	Лаб.	Консульт.	Сам. роб.	*Форма контролю / Бали
1	2	3	4	5	6	7	8
Змістовий модуль 1. Естетичне відношення людини до світу як об'єкт філософської рефлексії.							
Тема 1. Сутність естетичного. Предмет та завдання курсу.	10	2	2			6	ДС/1,5
Тема 2. Історичне становлення естетики як філософської науки.	12	4	2			6	ДС/1,5
Тема 3. Естетична діяльність та її форми.	10	2	2			6	ДС/1,5
Тема 4. Структура естетичної свідомості.	14	2	4		2	6	РМГ/3
Тема 5. Основні естетичні категорії.	24	8	6		2	6	РМГ/4, 5
Модульна контрольна робота							МКР/30
Разом за змістовим модулем 1	68	18	16		4	30	42
Змістовий модуль 2. Культурологічний аналіз мистецтва та художньої творчості.							
Тема 6. Естетика як метатеорія мистецтва.	14	4	2			8	ДС/1,5
Тема 7. Мистецтво і суспільство. Особливості соціальних функцій мистецтва.	16	4	4		2	6	РМГ/3
Тема 8. Мистецтво в системі культури.	12	2	4		2	4	ДС/1,5
Тема 9. Метафізика мистецтва: основні етапи культурологічного осмислення.	12	4	4			4	РМГ/3
Тема 10. Діалектика мистецтва. Проблема	10	2	4			4	РМГ/3

рушійних сил і закономірностей його розвитку.							
Тема 11. Семіотика мистецтва: знакові аспекти художнього тексту і художнього сприйняття.	8	2	2			4	ДС/1,5
Тема 12. Художня творчість як об'єкт філософсько-культурологічного аналізу.	10	2	2		2	4	ДС/2
Модульна контрольна робота							МКР/30
Разом за змістовим модулем 2	82	20	22		6	34	47
ІНДЗ							11
Усього годин/балів	150	38	38		10	64	100

*Форма контролю: ДС – дискусія, ІНДЗ – індивідуальне завдання, РМГ – робота в малих групах, МКР– модульна контрольна робота, Р – реферат, або ж аналітичне есе.

6.1 Завдання для самостійного опрацювання

Самостійна робота студентів з курсу “Естетика та культурологія мистецтва” включає опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу, підготовку до виступів на семінарах, вивчення тем або питань, що не розглядаються в курсі лекцій, конспектування основних теоретичних джерел з кожного змістового модуля. Нижче наводяться орієнтовні теми і завдання для самостійної роботи студентів.

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Підготувати бібліографію найновіших вітчизняних публікацій з проблем визначення предметного поля естетики. Зробити реферат однієї з публікацій.	6
2	Проаналізувати відмінності між класичною і посткласичною естетикою.	6
3	Визначити закономірності зміни моди як соціокультурного явища.	6
4	Проаналізувати антиномію суджень смаку за роботою І.Канта «Критика здатності судження».	6
5	Проаналізувати естетичні погляди Ф.Ніцше на сутність трагічного за роботою “Народження трагедії з духу музики”.	6
6	Опрацювати вказані у списку літератури фрагменти текстів Ортега-і-Гассета “Навала мас” та «Дегуманізація мистецтва» і знайти відповіді на питання: – характеристика “масової людини”; – історичні фактори, які зумовили “навалу мас”; – які негативні наслідки навали мас для розвитку суспільства і	8

	мистецтва? у чому проявляється “дегуманізація” мистецтва?	
7	Визначити особливості філософського конструювання мистецтва за роботою Ф. Шеллінга “Філософія мистецтва”.	6
8	Проаналізувати зміни у соціальній репрезентації мистецтва в умовах пандемії. Віртуалізація художньої культури.	4
9	Охарактеризувати специфіку семіотичного дослідження образотворчого мистецтва (на прикладі семіотичного аналізу абстрактних композицій В. Кандинського).	4
10	Розкрити діалектику зв'язку національного і загальнолюдського на прикладі мистецтва українського бароко.	4
11	Проаналізувати семіотичний аспект наскельного живопису епохи палеоліту (за працею Розина В.М. «Семиотические исследования». – М., 2001, с. 58-69).	4
12	Розкрити сутність психоаналітичної концепції художньої творчості.	4
	Разом	64

6.2 Види (форми) індивідуальних науково-дослідних завдань (індз)

Програмою курсу передбачається обов'язкове індивідуальне науково-дослідне завдання, яке виконується на основі засвоєння певного змістового модулю або змісту навчального курсу в цілому. Основна мета такого завдання полягає у систематизації, закріпленні, поглибленні теоретичних знань із курсу та застосування їх при вирішенні конкретних дослідницьких задач. Автор має продемонструвати рівень своєї фахової кваліфікації, ерудиції, а також володіння методикою та методологією культурологічного дослідження. Виконання завдання покликане сприяти підвищенню рівня інтелектуальної та дослідницької культури, більш глибокому осмисленню найістотніших проблем розвитку сучасної естетики, засвоєнню необхідних форм та методів науково-практичної діяльності, розвитку творчого мислення.

Завдання пропонуються у формі написання творчої роботи (есе), яка має вирізнятися, з одного боку, концептуальним характером, а з другого, – самобутнім авторським підходом до теми. Передусім, на високу оцінку може претендувати робота, яка містить власний погляд на розглядувану проблему, відзначається логічністю і переконливістю аргументації, конкретними прикладами з художньої культури, зв'язком із сучасними культурними реаліями.

Робота повинна містити план, обґрунтування вибору теми, концептуальні висновки і список використаної літератури. Орієнтовний обсяг такої роботи – 10 - 15 сторінок.

Орієнтовна тематика творчих робіт – есе:

1. Поняття естетичного: етимологія та семантика.
2. Онтологічний та аксеологічний виміри естетичного.
3. Співвідношення естетики і філософії мистецтва (спільне і відмінне).

4. Естетична концепція Г. Гегеля.
5. Філософія мистецтва Шеллінга.
6. Специфіка естетичних емоцій та почуттів.
7. Естетичний смак. Антиномії смаку за роботою І. Канта «Критика здатності судження».
8. Проблема естетичного ідеалу.
9. Дизайн як різновид естетичної діяльності у виробничій сфері.
10. Людська особистість як естетичний феномен.
11. Естетичний зміст тілесності.
12. Індивідуальний стиль і мода.
13. Естетичні форми суспільного зв'язку (свято, ритуал, етикет, обряд, літургія, маніфестація, карнавал).
14. Природа в структурі естетичної діяльності.
15. Естетичні категорії як духовні моделі естетичної практики.
16. «Естетичне» як метакатегорія естетики.
17. Категорія «мімезису». Міметична природа мистецтва.
18. Категорія «катарсису»: історія філософського осмислення.
19. Розвиток уявлень про категорію прекрасного у філософській думці.
20. Сучасний підхід до розуміння категорії прекрасного.
21. Теорія абсолютної краси у Платона.
22. Ідеї інфернальної краси у романтиків.
23. Піднесене як естетична категорія.
24. Історична динаміка втілення трагічного в мистецтві.
25. Сутність та основні форми комічного.
26. Мистецтво і культура: суперечливий характер їх взаємозв'язку.
27. Проблема поліфункціональності мистецтва.
28. Історична зумовленість соціальних функцій мистецтва.
29. Проблема автономії естетичних цінностей.
30. Специфіка художньо-естетичної діяльності в контексті розвитку духовної культури.
31. Проблеми взаємозв'язку мистецтва і релігії.
32. Мистецтво і філософія: діалектика художнього і філософського освоєння дійсності.
33. Мистецтво і мораль.
34. Мистецтво і наука. Прогностична функція художньої творчості.
35. Поняття і сутність метафізики мистецтва.
36. Природа мистецтва у філософії неоплатонізму та християнському богослов'ї Середньовіччя.
37. Метафізика мистецтва в ідеалістичних системах Нового Часу.
38. Проблеми онтології та метафізики мистецтва в ірраціоналістичних філософських концепціях кінця ХІХ – початку ХХ ст.
39. Онтологія мистецтва М. Хайдеггера як антитеза ідеалістичній метафізиці.
40. Проблеми онтології мистецтва в сучасній герменевтиці.
41. Специфіка герменевтичного і структуролістичного аналізу мистецтва.
42. Проблеми розуміння та інтерпретації художнього витвору.
43. Семіотична естетика Ролана Барта.
44. Семіотика вербальних мистецтв.
45. Семіотика візуальних мистецтв.
46. Типологія історичних стилів мистецтва.

IV. Політика оцінювання

Політика викладача щодо студента. Відвідування занять студентами є обов'язковими, допускаються пропуски занять з поважних причин (хвороба студента, сімейні обставини тощо).

Теми пропущених занять повинні бути відпрацьовані студентом самостійно і здані викладачу у вигляді індивідуальних завдань. Якщо студент має вагомі причини, що не дозволяють йому систематично відвідувати заняття, він може перейти на вільний графік з дозволу декана факультету.

Політика щодо академічної доброчесності. Підготовлені студентом індивідуальні завдання (*проблемні завдання, реферати, творчі роботи, презентації, есе*) мають продемонструвати поглиблене вивчення джерел, змістовність і глибину розкриття теми, творчий підхід і самостійність мислення, оригінальність висновків. За потреби студент може отримати консультацію у викладача у позааудиторний час. Студенти мають дотримуватись етичних норм академічної доброчесності та не допускати обману й академічного плагіату. Під академічним плагіатом розуміється оприлюднення (частково або повністю) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження та/або відтворення текстів інших авторів без відповідного посилання (цитування), подання робіт, які є не вашими особистими розробками, копіювання чужих ідей без відповідного цитування.

Політика щодо дедлайнів (крайній термін) та перескладання. Підсумковий іспит проводиться в терміни, визначені деканатом у 1-му семестрі. Студентам, що не з'явилися на іспит з поважних причин дозволяється перескладання в інший термін, встановлений деканатом. Третя й остання спроба складання заліку відбувається за присутності комісії з трьох викладачів, яких визначає деканат, включаючи викладача, який викладав дисципліну.

Методи та засоби діагностики успішності навчання

Поточний контроль, завданням якого є перевірка студентами вивченого матеріалу, визначення ступеня його засвоєння, вироблення навчальних та дослідницьких навичок, формування вміння самостійної роботи з культурологічними джерелами та спроможності їх осмислення і інтерпретації; а також вироблення навичок письмової та усної самопрезентації.

Поточний контроль здійснюється за такими напрямками:

- ✓ контроль за систематичністю та активністю роботи на семінарських заняттях (усне та письмове опитування);
- ✓ контроль за виконанням завдань для самостійного опрацювання поза рамками аудиторних занять (індивідуальні співбесіди);
- ✓ контроль за рівнем засвоєння та творчого опрацювання у вигляді контрольних завдань;
- ✓ контроль за виконанням індивідуального навчально-дослідного завдання для самостійного опрацювання поза рамками аудиторних занять.

Проміжний - модульний контроль здійснюється у формі написання контрольних робіт. На модульну контрольну роботу виносяться питання, розглянуті під час вивчення змістового модуля на лекціях, семінарах і самостійно.

V. Підсумковий контроль

1. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль (макс = 40 балів)		Модульний контроль (макс = 60 балів)	Загальна кількість балів
Модуль 1	Модуль 2	Модуль 3	

Змістовий модуль 1 (8 занять)	Змістовий модуль 2 (11 занять)	ІНДЗ	МКР 1	МКР 2	
12	17	11	30	30	100

**Максимальна кількість балів,
яку може отримати студент за види навчальних робіт:**

Семінарські заняття - (за роботу на одному занятті – 1,5 балів; у тому числі – відповідь на питання – 1 бал, доповнення – 0,5 бали; на останньому, 19 занятті можна отримати максимально 2 бали) – 39 балів;
 модульна контрольна робота №1 – 30 балів;
 модульна контрольна робота №2 – 30 балів;
 індивідуальне навчально-дослідне завдання – 11 балів.

Критерії оцінювання:

Семінарських занять:

- змістовність, глибина висвітлення проблеми;
- логічна послідовність викладу матеріалу;
- підкріплення викладу конкретними прикладами;
- власна точка зору на проблему;
- засвоєння категоріального апарату;
- опрацювання джерел з теми заняття;
- вміння зробити висновки, узагальнення;
- активна участь в обговоренні та дискусіях.

Самостійної та індивідуальної роботи (проблемні завдання, реферати, творчі роботи, індивідуальні науково-дослідні завдання):

- поглиблене вивчення джерел;
- опрацювання категоріального апарату;
- актуальність та складність обраної проблеми;
- змістовність, глибина розкриття теми;
- творчий підхід, самостійність мислення;
- опрацювання літератури: кількісні і якісні параметри.

Формою підсумкового семестрового контролю є екзамен. Метою екзамену є контроль сформованості професійних компетентностей, необхідних для виконання професійних обов'язків. Якщо поточна семестрова оцінка становить не менше 75 балів, то за згодою студента вона може зарахуватися як підсумкова оцінка з дисципліни. У протилежному випадку, або за бажанням підвищити рейтинг, студент складає екзамен. При цьому бали, набрані за результатами модульних контрольних робіт анулюються. Екзамен складається у письмовій формі. Студенти в довільному порядку отримують екзаменаційний білет, у якому сформульовано 3 питання (по одному питанню з кожного модулю) і дають письмово відповіді на питання білету. Повна відповідь на одне питання білету оцінюється максимально в 20 балів.

Критерії оцінювання відповіді на питання екзаменаційного білету:
 Повна правильна відповідь – 18-20 балів;

Неповна правильна відповідь – 15-17 балів;
 Відповідь частково правильна – 11-14 балів;
 Відповідь зі значними похибками – 6 -10 балів;
 Відповідь неправильна – 1-5 балів;
 Відповідь відсутня – 0 балів.

Отримані бали за відповіді на питання екзаменаційного білету сумуються з балами, отриманими впродовж поточного семестрового навчання (макс. 40 балів) і так формується підсумкова оцінка з предмету.

Переведення підсумкових семестрових оцінок, які виражені у балах за багатобальною шкалою, в оцінки за національною шкалою та шкалою ECTS здійснюється відповідно до цієї таблиці:

VI. Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для заліку
90 – 100	A	Відмінно	Зараховано
82 – 89	B	Добре	
75 – 81	C		
67 -74	D	Задовільно	
60 – 66	E		
1 – 59	Fx	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)

Перелік питань до екзамену

1. Поняття естетичного: етимологія та семантика. Естетичне як духовно-чуттєве.
2. Специфіка естетичного осягнення світу.
3. Онтологічний та аксеологічний виміри естетичного.
4. Естетична сфера та її межі.
5. Естетика і культурологія мистецтва: спільне і відмінне.
6. Становлення естетичної проблематики в епоху Античності.
7. Естетичні погляди Середньовіччя і Ренесансу.
8. Естетична теорія як органічна складова філософських концепцій Нового часу.
9. Модифікації предмету естетики у новітню епоху.
10. Творчий потенціал людської праці. Дизайн як організація естетичної діяльності у виробництві.
11. Людська особистість як естетичний феномен. Індивідуальний стиль і мода.
12. Естетичні форми суспільного зв'язку (свято, ритуал, етикет, обряд, літургія, маніфестація, карнавал).
13. Природа в структурі естетичної діяльності.
14. Естетична діяльність і мистецтво..
15. Естетичне почуття.
16. Естетичний смак: діалектика індивідуального і всезагального.
17. Проблема естетичного ідеалу.
18. Естетичні погляди та теорії.

19. Естетичні категорії як духовні моделі естетичної практики.
20. “Естетичне” як метакатегорія естетики.
21. Категорія “мімесісу” (наслідування). Міметична трактовка сутності мистецтва.
22. Категорія прекрасного: історія питання та специфіка сучасного підходу.
23. Прекрасне і потворне.
24. Піднесене як естетична категорія.
25. Трагічне. Історична динаміка втілення трагічного в мистецтві.
26. Комічне. Сутність та основні форми комічного.
27. Методологічні основи аналізу мистецтва. Естетичне і художнє.
28. Художній образ і естетичні перетворення в мистецтві. Метафора. Символ. Аллегорія.
29. Діалектика змісту і форми художнього твору.
30. Ритм, простір і час в мистецтві.
31. Мистецтво в структурі людської життєдіяльності.
32. Свобода і детермінізм в мистецтві. Проблема автономії естетичних цінностей.
33. Історична динаміка соціальних функцій мистецтва.
34. Етнічне, національне, загальнолюдське в мистецтві.
35. Специфіка художньо-естетичної діяльності в контексті розвитку духовної культури.
36. Проблема взаємозв'язку мистецтва і релігії.
37. Мистецтво і філософія : діалектика художнього і філософського освоєння дійсності.
38. Мистецтво і мораль.
39. Мистецтво і наука, прогностична функція художньої творчості.
40. Який зміст ми вкладаємо в поняття “метафізика мистецтва”?
41. Проблеми онтології мистецтва: основні етапи філософського осмислення.
42. Природа мистецтва в неоплатонізмі та християнському богослов'ї Середньовіччя.
43. Метафізика мистецтва в ідеалістичних системах Нового Часу.
44. Метафізика мистецтва в ірраціоналістичних філософських концепціях кінця ХІХ – початку ХХ ст..
45. Онтологія мистецтва М. Хайдеггера як антитеза ідеалістичній метафізиці.
47. Проблеми рушійних сил і закономірностей розвитку мистецтва в просторі і часі.
48. Видова та жанрова специфіка мистецтв.
49. Теорія художнього стилю.
50. Специфіка герменевтичного аналізу мистецтва.
51. Художній текст і художній витвір як форми буття мистецтва.
52. Герменевтичні проблеми розуміння та інтерпретації художнього твору.
53. Семіотика як універсальна теорія знаків і знакових систем.
54. Особливості семіотики вербальних мистецтв.
55. Семіотика візуальних мистецтв.
56. Специфіка творчого процесу в мистецтві.
57. Митець і творчий процес. Фактори становлення і розвитку художніх здібностей людини.
58. Талант і художня геніальність.

VII. Рекомендована література:

1. Банфи А. Философия искусства./ А. Банфи – М.:Искусство,1989. – С. 29-31.
2. Барт Р. Избранные работы. Семиотика. Поэтика./ Р.Барт – М.:Искусство,1989. – С. 246-252, 424-461, 558-566.
3. Беряев Н. Смысл творчества./ Н. Беряев – М.:Искусство,1989, - 348с.
4. Білодід Ю.М., Поліщук О.П. Основи естетики дизайну./ Ю.М. Білодід, О.П. Поліщук – К., 2004.
5. Боров Ю. Эстетика ./ Ю. Боров Ю. -М.,1999. – С.121-135.
6. Гадамер Г.-Г. Актуальність прекрасного/ Г.-Г. Гадамер // Гадамер Г.-Г. Герменевтика і поетика. – К., 2001. – С. 86 – 89.

7. Гадамер Г.-Г. Мистецтво і наслідування/ Г.-Г. Гадамер // Гадамер Г.-Г. Герменевтика і поетика. – К., 2001. – С. 16-27.
8. Головей В. Сакральне в мистецтві: проблеми образотворчої репрезентації: монографія./ В. Головей – Луцьк: Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2012. – 420 с.
9. Головей В.Ю. Столярчук Н.М. Українські художні музеї та галереї в часи пандемії: новий досвід культурного менеджменту. / Головей В., Столярчук Н. - Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку Науковий збірник. Культурологія. - Випуск 35. - Рівне: РДГУ, 2020. - С.168-174
10. Гегель Г.-В.-Ф. Лекции по эстетике. / Г.-В.-Ф. Гегель. - В 4 т. –Т.1. – М., 1972.
11. Естетика / під ред. В.І.Панченко, Л.Т.Левчук - К., 2004.
12. Естетика: навчальний посібник для педагогів/ за ред. Т. І. Андрущенко. — К.: МП Леся, 2014. — 613 с.: іл.
13. Естетика: Підручник / за ред. Л.Левчук, В.Панченко, О.Онiщенко, Д.Кучерюк. – К., 2006. – 431 с.
14. Етика. Естетика: Практикум / за ред. Л.Доротяненко, Н.Сухоної. – К., 2005. – 72 с.
15. Ильенков Э.В. О специфике искусства. Об эстетической природе фантазии / Э.В. Ильенков // Искусство: Избранные работы разных лет. – М., 1984. – С.213-277.
16. Каган М. Эстетика как философская наука/ М. Каган. – СПб., 2000.
17. Казин А.Л. Художественный образ как явление культуры/ А.Л. Казин // Вопросы философии. – 2002. – № 3.
18. Канарский А.С. Категории эстетики как ступени развития искусства и эстетической практики/ А.С. Канарский // Этика и эстетика. – К., 1990, № 33.
19. Канарский А.С. Диалектика эстетического процесса./ А.С. Канарский – К., 1972.
20. Кандинский В. Точка и линия на плоскости. / В. Кандинский – СПб., 2006. – 74-100.
21. Кант И. Критика способности суждения / И. Кант // Кант И. Соч. в 6 т. – Т.5 – М.,1966. – С.240-288, 250-360 (розділи «Аналітика прекрасного» та «Аналітика піднесеного»).
22. Кучерюк Д.Ю. Естетика праці./ Д.Ю. Кучерюк – К., 1984.
23. Левчук Л. Основы эстетики / Левчук Л., Онiщенко О. – К.: Либідь, 2000. – 388 с.
24. Левчук Л.Г. Психологический анализ и художественное творчество/ Л.Т. Левчук. - К., 1980.
25. Левчук Л.Т. Західноєвропейська естетика ХХ століття./ Л.Т. Левчук. – К., 1997.
26. Лосев А.Ф. История античной эстетики./ А.Ф. Лосев – М., 1974.
27. Лосев А.Ф. Проблема символа и реалистическое искусство./ А.Ф. Лосев – М., 1995. – Розділи 1 - 2.
28. Лосев А.Ф. Теория художественного стиля./ А.Ф. Лосев – М.,1993.
29. Лосев А.Ф. Форма. Силь. – Выражение./ А.Ф. Лосев – М., 1995.
30. Лосев А.Ф., Шестаков В.П. История эстетических категорий./ А.Ф. Лосев – М., 1966.
31. Мазепа В.І. Художня творчість як пізнання./ В.І. Мазепа – К.,1974.
32. Малахов В.А. Искусство и человеческое мироотношение./ В.А. Малахов – К., 1988.
33. Мовчан В. С. Естетика: історія і теорія. Курс лекцій. Навч. посібник / В. С. Мовчан. – Жовква : Місіонер, 2010. – 736 с.
34. Мовчан В.С. Естетика. /В.С. Мовчан. – К.:Знання, 2011. – 527с.
35. Мукаржовский Я. Исследования по эстетике и теории искусства. / Я. Мукаржовский – М., 1995.
36. Ницше Ф. Рождение трагедии из духа музыки/ Ф. Ницше // Малое собрание сочинений. – М: Азбука, 2011. – С. 47-157.
37. Ноосфера и художественное творчество. – М., 1991.
38. Ортега-и-Гассет Х. Восстание масс/ Х. Ортега-и-Гассет // Ортега-и-Гассет Х. Эстетика. Философия культуры. – М., 1991.– С. 309-327.
39. Ортега-и-Гассет Х. Дегуманизация искусства/ Х. Ортега-и-Гассет // Ортега-и-Гассет Х. Эстетика. Философия культуры. – М., 1991. – С.218-259.
40. Панченко В.І. Мистецтво в системі культури./ В.І. Панченко – К., 2001.

41. Петрушенко О.П. Словник з естетики. / О.П.Петрушенко. – Львів : Магнолія-2006, 2009. – 353 с.
42. Розова Л.Н. Культурологический подход к изучению искусства./ Л.Н. Розова – Л., 1984.
43. Семиотика и искусствометрия. – М., 1972.
44. Семиотика: антология переводов. – М., 1983.
45. Силичев Д.А. Семиотика и искусство: анализ западных концепций. / Д.А. Силичев – М., 1991.
46. Сморгж Л.О. Естетика: Навчальний посібник. /Л.О.Сморгж – К.: Кондор, 2005. – 334 с.
47. Столярчук Н. Естетика та культурологія мистецтва: методичні рекомендації до курсу. / Н. Столярчук - Луцьк : Вежа-Друк, 2020. 28 с.
48. Столярчук Н. Етнокультурний вимір естетики українського авангарду. / Н. Столярчук - Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Філософські науки. – 2019. – № 13 (397).- с.126-129.
49. Столярчук Н. Український кубофутуризм: екстерівський варіант. / Н. Столярчук - Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Філософські науки. - Луцьк: Редакційно-видавничий відділ Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, 2014. - №18(295). – С.134-140.
50. Столярчук Н. Семантика ікони в знаковій системі авангарду. / Н. Столярчук - Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Філософські науки. - Луцьк: Редакційно-видавничий відділ Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, 2013. - №27(276). - С.169-175.
51. Столярчук Н. Світоглядно-естетичні універсалії бароко в художньому мисленні українського авангарду. / Н. Столярчук - Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Філософські науки. - Луцьк: Редакційно-видавничий відділ Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, 2013. - №11(260). - С.170-176.
52. Столярчук Н. Неовізантизм Михайла Бойчука: історико-культурні та художньо естетичні засади. / Н. Столярчук - Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Філософські науки. - Луцьк: Редакційно-видавничий відділ Волинського національного університету імені Лесі Українки, 2012. - №15. -С.180-186.
53. Татаркевич В. “Історія шести понять”/ В. Татаркевич. – К., 2001.
54. Хайдеггер М. Время и бытие./ М. Хайдеггер – М., 1993. – С.302-326.
55. Хайдеггер М. Исток художественного творения / М. Хайдеггер // Зарубежная эстетика и теория литературы. XIX-XX вв. – М., 1987. – С.264-312.
56. Хамитов Н. Освобождение от обыденности./ Н. Хамитов – К., 1995.
57. Шеллинг Ф. Философия искусства / Ф. Шеллинг – М., 1966.
58. Шопенгауэр А. Основные идеи эстетики / А. Шопенгауэр // Избранные произведения. – М., 1992. – С.413-475.
59. Юнг К.Г. Об отношении аналитической психологии к поэтико-художественному творчеству/ К.Г. Юнг // Соч. в 19 т. – Т.15. – М., 1992. – С. 93-120.

